

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Mølleren Mads Jørgensen

1799-1879

tiptipoldefar på Strynø

Marianne Raahauge Rasmussen

2. udgave

© 2023 Marianne Raahauge Rasmussen

Bilag:

1. Arvefæstebrev for Møller Mads Jørgensen, september 1835
2. Fæstebrev for Gaardmand Mads Jørgensen, september 1839
3. Aftægtskontrakt mellem Claus Møller Pedersen og Mads Jørgensen, januar 1839
4. Strynø Mølle fylder 100 år. Ærø Venstreblad, august 1931

Mølleren Mads Jørgensen

1799-1879

Farmors aner - møllerlinjen

Mads Jørgensen
tiptipoldefar på Strynø

Fortalt af Marianne Raahauge Rasmussen, født Jørgensen

Møllerlinjen - mine aner på farmor Marie Jørgensens side

Jørgen Pedersen Madsen

f: 1773 Bregninge, Ærø
d: 10. sep 1832 Søby, Ærø

Mette Pedersdatter

f: 1776 Bregninge, Ærø
d: 7. apr 1837 Strynø

Mads Jørgensen

f: 5. jun 1799 Søby, Ærø
d: 3. feb 1879 Strynø

Karen Møller Clausdatter

f: 4. nov 1812 Strynø
d: 18. feb 1874 Strynø

Jørgen Madsen

f: 26. jul 1838 Strynø
d: 9. dec 1931 Strynø

Maren Møllers Andersen

f: 12. jul 1836 Strynø
d: 28. okt 1873 Strynø

Anne Marie Madsen

f: 22. feb 1861 Strynø
d: 27. jan 1944 Strynø

Hendrik Jørgensen

f: 12. sep 1855 Strynø
d: 19. aug 1934 Strynø

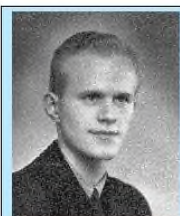
Marie Jørgensen

f: 29. maj 1891 Strynø
d: 18. jan 1984 Odense

Jørgen Andreas Jørgensen

f: 4. apr 1888 Strynø
d: 2. feb 1970 Odense

Svend Aage Jørgensen

f: 30. nov 1921 Islands Brygge, København
d: 16. feb 1996 Odense

Inge Margrethe Raahauge Jensen

f: 2. okt 1926 Otterup
d: 4. jan 2015 Gislev

Marianne Raahauge Jørgensen

f: 27. sep 1952 Otterup

Forord.

Min tiptipoldefar Mads Jørgensen var møller på Strynø og byggede selv Strynø Mølle. Han var bedstefar til min farmor Marie Jørgensens mor Anne Marie Madsen. Den slægtslinie, som jeg kalder Møllerlinjen.

Jeg har besøgt Strynø mange gange og som barn været på ferie i sommerhuset på Nørrevej hos min farmor og farfar. Før Langelandsbroen og Svendborgsundbroen blev bygget, sejlede vi dertil hele vejen fra Svendborg.

Jeg har altid vidst, at min familie kom fra Strynø, men har først som voksen fundet ud af, at Mads Jørgensen kom fra Ærø, så fortællingen om ham starter på Ærø, som ligger tæt på Strynø.

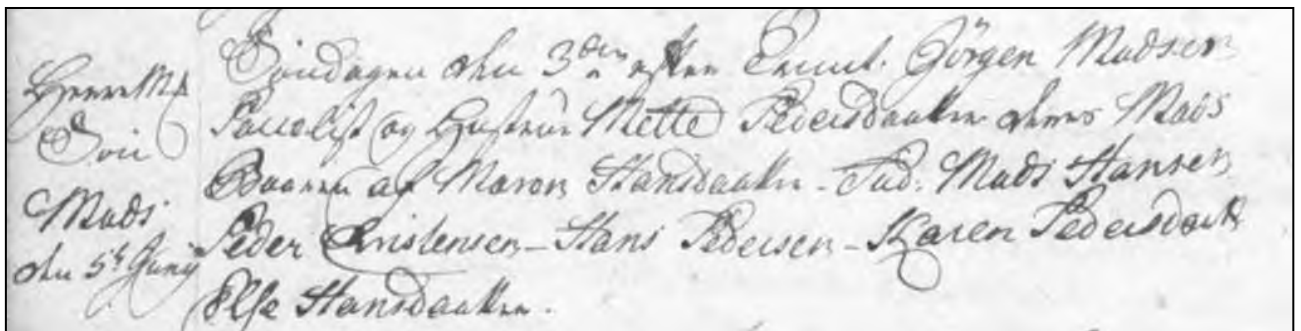
Strynø ligger i det sydfynske øhav mellem Tåsinge, Langeland og Ærø

Kirkeskibet i Søby Kirke.

Inde i kirken fornemmer man den blå himmel over bænkenes gule kornmarker

Dåben indført i kirkebogen.

Teksten i kirkebogen er skrevet med gotisk håndskrift og lyder:

Herremk
Søn
Mads
den 5te
junij

Søndagen den 3die efter Trinit. Jørgen Madsen
Parcelist og Hustru Mette Pedersdatter deres Mads
Baaren af Maren Hansdaatter. Fad. Mads Hansen
Peder Christensen – Hans Pedersen – Karen Peder-
daatt Else Hansdaatter.

Ved dåben blev han altså båret af Maren Hansdatter, og der var 5 faddere. Mads Hansen og Else Hansdatter, Hans Pedersen, Karen Pedersdatter og Peder Christensen. De var deres familie til begge sider.

Barndom

På den anden side af vejen - lige overfor Tuemosen - lå møllegården og oppe på bakken lå den gamle stubmølle, som senere kom til at hedde Vester Mølle.

Stubmølle, Hjerl Hede

Man kan tænke sig til, at Mads som lille ofte har løbet op på bakken til den gamle stubmølle. Det har sikkert været meget spændende at se, hvordan arbejdet foregik på møllen. Der tumlede de voksne med sække med korn og mel eller var ved at ordne noget med møllens indstillinger. Det var risikabelt at færdes både inde og ude ved møllen, og det har ikke været velset, at børn legede ved møllen. Forbudt må det have været, men spændende.

Møllen ligger meget højt, højere end den borgbanke, som kaldes Søby Volde, og der er den mest fantastiske udsigt fra møllen ud over landskabet. Møllen lå i starten alene, og møllegården blev først bygget i 1700 tallet. Da Søbygård blev udstykket, blev både møllegården og den tilhørende mølle solgt. I stedet for den gamle stubmølle blev der i 1834 bygget en ny hollandsk mølle, og denne fik navnet Vester Mølle.

Barndommen varede imidlertid ikke så længe dengang som i dag. Børnene blev tidligt bedt om at hjælpe til hos forældrene eller sendt ud at tjene. Faderens bødkerarbejde kan sagtens have tiltrukket Mads. Han blev sandsynligvis udlært som bødker hos sin far, men sikkert er det, at han har arbejdet som karl i Rudkøbing.

Vester Mølle 2019

Møllersvend i Rudkøbing

I en artikel i Ærø Venstreblad fra 1931 i anledning af Strynø Mølles 100 års jubilæum nævnes, at Mads skulle have arbejdet i Rudkøbing hos en prokurator, som havde ideer til mange projekter, og som han deltog i at udføre.

Denne prokurator har jeg fundet omtalt på Wikipedia. Han hed Peder Rasmussen, også kaldet "Rudkøbings Rasmussen". Om ham fortælles der en interessant historie. Han blev født på Nordlangeland og var heldig at komme i skriverlære og blev ansat som fuldmægtig hos byskriveren i Rudkøbing, Rasmus Boesgaard. Boesgaard var i øvrigt også skriver for forvalteren på Tranekær og i denne periode skriver ved diverse skifter efter afdøde. Peder Rasmussen tog senere embedseksamen og var en periode ansat som godsforvalter på godset Espe ved Skælskør. Han blev gift med en møllerdatter og flyttede tilbage til Langeland. Her købte han Østre Hine Mølle i Rudkøbing – først sammen med skriver Rasmus Boesgaard – senere som eneejer. Møllen var meget forfalden, men han nybyggede den på kort tid. Han skulle have haft 8 karle heraf 4 møllerkarle til hjælp. Det gik ham så godt, at han havde overskud til at lave opfindelser.

Hos prokuratoren var Mads Jørgensen en af karlene – muligvis en af møllerkarlene på Hine Mølle og har her lært rigtig meget, både med fabrikation af opfindelser og med opbygning og reparation af møller. "Revolvergeværet" var en af deres opfindelser. Det kan ses på Langelands Museum.

Hine Mølle findes ikke længere. Kun den gamle "Hinesti" og det gamle møllehjul på den restaurerede møllegård.

I 1822 flyttede Mads tilbage til Ærø og var da udlært møllersvend. Det fremgår af afgangslisten i kirkebogen for Rudkøbing sogn.

Møllebygger i Rise.

Han flyttede til Rise sogn og blev ansat på Oldau Mølle (Olde Mølle). I tilflytterlisten i Rise kirkebog står han beskrevet som "Møllebygger fra Søbygaardsmark. 25 Aar".

Møllen i Oldau stod på øens højeste punkt. Jeg besøgte stedet i 2019 og konstaterede, at møllen var væk, men netop her på dette sted er der rejst en mindesten om Ærøs samling i 1750 under den danske konge. Det er et meget smukt sted med den flotteste udsigt.

Vielse.

Men Mads havde også blik for andet end mølledriften. Den afdøde møller i Oldau, Christen Jensen, havde en datter, som han fik et godt øje til. De blev gift året efter i Rise Kirke. Hun hed Maren Christensdatter og var da 29 år gammel. Rise Kirke og kirkegård er for øvrigt absolut et besøg værd. Det er den ældste kirke på Ærø. Den blev oprindeligt bygget i 1100 tallet og blev siden udvidet med hvælvinger. Der er en meget imponerende prædikestol, og der er en fin rund kirkegård.

Rise kirke 2019

2.	Mads Jørgensen, Mølle og Søn af Parcell. Jørgen Madsen i Søbygaardsmark -	Maren Christensd. 29 a. 25. Hustru af A. G. Mølle Christen Jensen i Olden.
----	---	--

Vielse i Rise kirke 13. marts 1825

Forloverne var Mads's far "Parcellist i Søbygaardsmark" Jørgen Madsen og Jens Peder Christensen i Vindeballe. Sidstnævnte må være Marens bror, som var forlover i hendes afdøde faders sted.

Samme år i september 1825 fik de en datter Mette Marie. I kirkebogens registrering af Mette Maries dåb får vi beviset på, at Mads arbejdede på møllen. Der står, at forældrene er "Indsidder og Møllebygger Mads Jørgensen og Hustru Maren Christensdatter i Oldau Mølle". Det er bemærkelsesværdigt, at der er hele 10 faddere ved dåben.

1825 a 14. Sept.	Mette Maria Jørgensd.	18. Sept. 2.	Fader og Møllebygger Mads Jørgensen - f. Maren Christensd. i Olden Mølle
------------------	-----------------------	--------------	---

Datteren Mette Maries dåb i Rise sogn kirkebog september 1825

Som "Indsidder" ejer Mads ikke møllen, men bor til leje.

Mads' far havde nok brug for sønnens hjælp, for allerede året efter vielsen flyttede parret tilbage til Søbygårds Mark. Det formodes, at han har hjulpet sin far med møllebyggeri og bødkerarbejde i de næste 6-7 år på Ærø. Men så skete der noget nyt for parret.

Mølle på Strynø.

Der var i Danmark kommet vældig fart på bygning af en ny type mølle, som havde været brugt i Holland siden 1500 tallet. Den var kommet til Danmark via påvirkning fra Hertugdømmerne Slesvig og Holsten. De første, der blev bygget i Danmark var i begyndelsen af 1700 tallet, og en af dem var Dybbøl Mølle i Sønderjylland. Langsomt kom flere til, men i slutningen af 1700 tallet kom en hollandsk møllebygger til Langeland, og med ham tog møllebyggeriet fart. Han hed Claus Hendrik Schnohr. På få år moderniserede han de 3 stubmøller i Rudkøbing, og ud over hele Langeland blev der i løbet af en kort årrække bygget en masse vindmøller. Især i årene 1830-1850 blev der bygget mange. Fordelen ved den hollandske mølletype sammenlignet med stubmøllerne er især, at den øverst har en ”hat” med vingerne på. Hatten kan drejes i stedet for hele mølleskroget, som man skulle med en stubmølle, når vinden drejede, og den er derfor nemmere at betjene. Møllen kunne også bygges større og mere robust, når det kun var hatten, som skulle drejes.

Den 25. januar 1832 fik grev Ahlefeldt på Tranekær Slot på Langeland en kongelig bevilling til at lade en mølle opføre på Strynø. Greven ejede Strynø og var interesseret i, at der også der på øen blev bygget en mølle. Han var fremsynet.

Greven skulle nu finde en møllebygger, og valget faldt på Mads Jørgensen fra Ærø. Han havde jo tidligere lært at bygge de nye mølletyper i Rudkøbing, så han var et oplagt emne.

2 måneder senere offentliggjortes en resolution vedrørende beskatning af samme mølle, og den 11. april 1832 underskrev Mads Jørgensen og Grev Ahlefeldt Laurvigen på Tranekær Slot en kontrakt, som gav Mads lov til at bygge møllen.

Mads flyttede derfor til Strynø og begyndte at bygge møllen. Han skulle opføre møllen for egen regning. Han solgte sin jord på Ærø og fik derved råd til at finansiere møllebyggeriet. Med sig havde han en svoger og sin hustru Maren og et par børn. Samme år i september døde hans far og moderen Mette Pedersdatter valgte at forlade Ærø og flytte over til Mads og Maren på Strynø.

Oprindeligt var en anden grund tiltænkt til møllen. Det var ved Kærvej 7. Den kunne Mads alligevel ikke få lov til at overtage, men han gav ikke op så let. Han besluttede at bygge møllen ved stranden for enden af Møllevejen, som vejen senere kom til at hedde. Her lå Claus Møller Pedersens mark, som han fik lov at få det yderste stykke af.

At møllen blev bygget helt ude ved havet mod vest, hvor der var åbent og god vestenvind, var faktisk en fordel, når der skulle transporteres korn til møllen fra Strynø Kalv og de andre øer i det sydfynske øhav. At det også var en svaghed skulle senere vise sig.

Mads og hans svoger fra Ærø gik straks i gang med at skabe en stabil grund til møllen. De to mænd alene byggede et kraftigt stengærde af kampesten og opkastede en jordvold omkring møllen. Strynboerne så tvivlende til. Kunne det mon lykkes for dem at bygge møllen? De opfattede den som en "djævlemaskine" og var meget skeptiske.

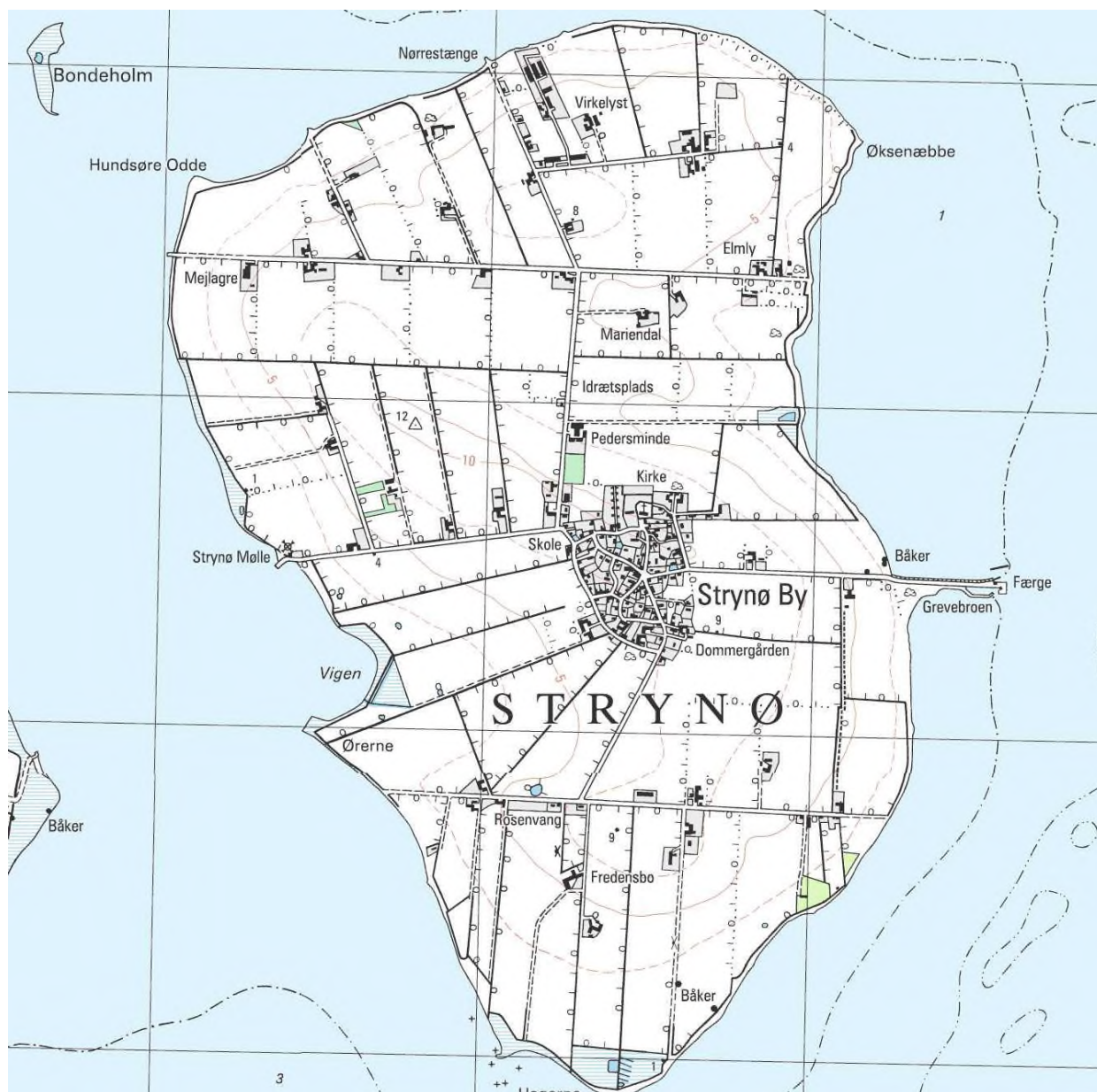
I starten boede Mads og svogeren i en lille tanghytte, som de havde bygget. Senere byggede de et hus ved siden af møllen. Det var på 10 fag og blev indrettet fra vest med værksted, dernæst karlekammer, stuer og køkken. De østligste 2 fag blev brugt til lo og stald og var uden loft.

Mads havde forpligtet sig til at færdiggøre møllen senest 1. november 1835 mod at få fæstebrev på møllen og dens drift. Han var hurtigt i gang og allerede 21. november 1832 blev møllen besigtiget og takseret 1. gang. Der var dog mangler, så arbejdet fortsatte.

Strynø Mølle og Møllebroen 1989. Dansk Luftfoto.

Kort over Strynø:

Strynø mølle ses vest for byen

Fæstebrev på Strynø Mølle.

I 1834 blev møllen igen takseret og godkendt. Mads fik kontrakt på møllen og mølledriften. Kontrakten er i form af et arvefæstebrev, således at fæstet kan videreføres til hans arvinger. Han var nu **selvejer** af møllen og **fæster** af mølledriften og kunne kalde sig møller. Mads Jørgensen fik naturligvis også et skøde på "Strynøes Vindmølle og Vaaningshuus". Skødet er altså på både mølle og beboelseshus.

I fæstebrevet ses, at møllen indeholder 2 kværne til mel og gryn, og at Mads skulle betale en årlig afgift til kongen for at drive møllen på henholdsvis 4 rigsdaler for melkværnen og 10 rigsdaler for skalkværnen. Hele det afskrevne fæstebrev ses som bilag 1.

Møllen hører til de "sydvestdanske hollændere" med bådformet møllehat mens de "nordøstdanske hollændere" er med løgformet møllehat. Strynø Mølle er ottekantet og var ved sin opførelse stråtækt. I dag står den beklædt med tagpap. Den er en såkaldt "kælderhollænder". Det vil sige, at kværnloftet er i jordniveau i modsætning til en "gallerihollænder", der har kværnloftet på "1. sal". Fra kværnloftet i Strynø Mølle førte der fire døre ud til "jordomgangen".

Den blev bygget til manuel betjening og var med sejl på vingerne, hvilket betød, at når vinden drejede, måtte man manuelt vende hatten til vinden. Det var hårdt fysisk arbejde og krævede sin mand. Det var først mange år senere, at det blev almindeligt med automatisk drejning ("krøjning") af hatten og tilpasning med klapper på vingerne ("selvsvikning") i stedet for sejl.

Svogerens Mikkel Hansen, som hjalp Mads med at bygge Strynø Mølle, blev senere møller på Henninge Mølle på Langeland. Han tilføjede i øvrigt også faderens efternavn Pallesen til sit navn. Men han døde tidligt 50 år gammel i 1844, og hans enke Marie Jørgensdatter drev Henninge Mølle videre fra mandens død og frem til 1866, hvor deres søn overtog den.

Mads var en driftig mand og blev hurtigt en agtet mand på øen.

Familieliv

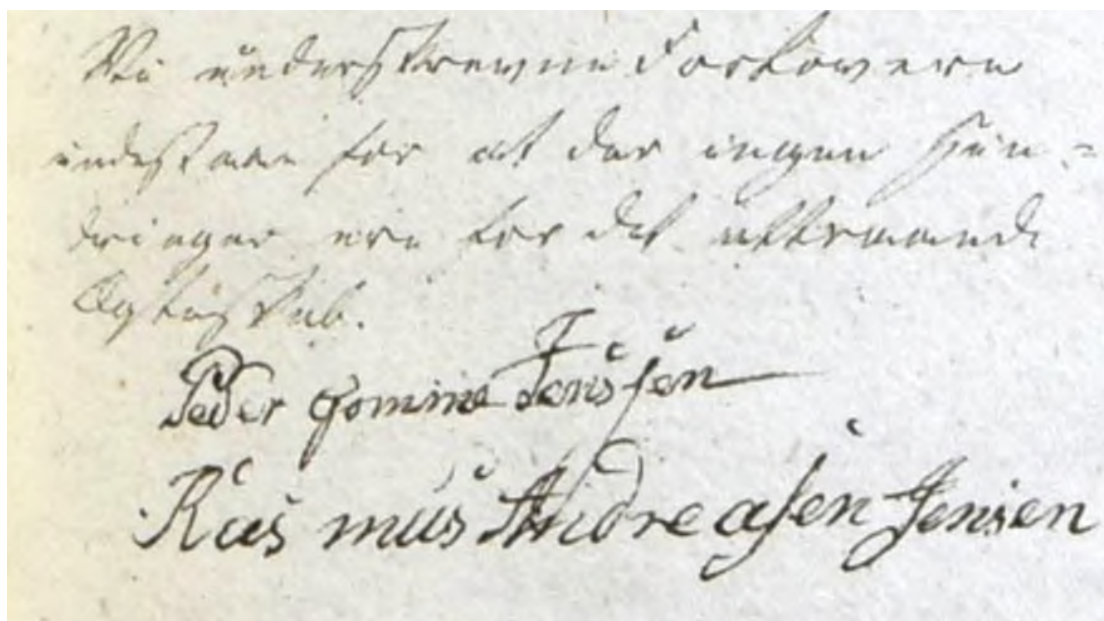
Man kan finde Mads og hans familie i folketællingen på Strynø i 1834. Her står der, at Mads på 35 år er møller og udflytter og forsørger sin gamle mor enken Mette Pedersdatter på 58 år. Han har 3 børn: Mette Marie, Birthe Marie og Anne Marie på 9, 7 og 1 år.

Der er desuden 2 ugifte tjenestefolk Morten Jørgensen på 24 og Anne Sophie Dreimansdatter på 17.

Hans Hustru Maren dør i maj 1836. Mads står nu tilbage med 3 børn og en mølle at passe. Så det er om at finde sig en kone hurtigst muligt.

Allerede i juli samme år giftede han sig i Strynø Kirke med Karen Møller Clausdatter, som var datter af Claus Møller Pedersen og tipoldebarn til den gamle birkedommer på Strynø, Claus Jensen Møller, der ligesom Mads var kommet fra Ærø. Forloverne var Peder Gommesen Jensen og Rasmus Andreasen Jensen som skrev under på følgende i kirkebogen i 1836:

"Vi underskrevne Forlovere indestaar for at der ingen Hindringer ere for det attraaede Ægteskab."

A photograph of a handwritten signature in a church register. The text is written in cursive and reads: "Vi underskrevne Forlovere indestaar for at der ingen Hindringer ere for det attraaede Ægteskab." Below this, the names of the witnesses are written: "Peder Gommese Jensen" and "Rasmus Andreasen Jensen".

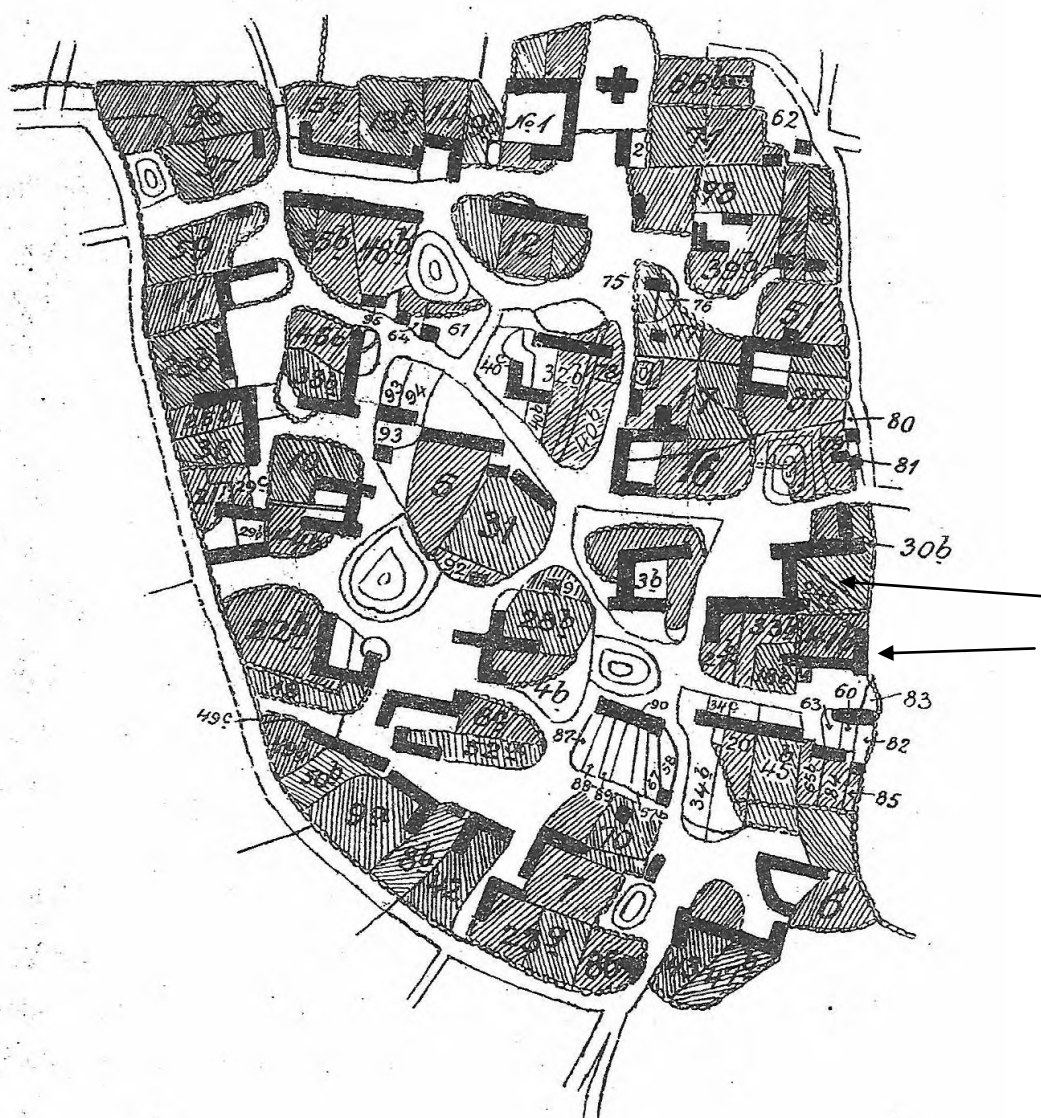
Forlovernes underskrift i kirkebogen. Strynø kirkebog 1836.

Året efter døde også Mads's mor, 60 år gammel.

Det var måske ikke den store kærlighed, der fik Mads til at gifte sig med Karen, men meget praktisk, for allerede 3 år efter deres bryllup får han lov til at overtage gården og fæstet på svigerfaderens jord.

Gårdfæster

I september 1839 får Mads således lejekontrakt på at drive sin svigerfader Claus Møller Pedersens mark ved siden af Strynø Mølle. Svigerfaderen ejede gården på matrikel 27, som var blevet flyttet fra "firlingeanlægget" (4 sammenbyggede gårde med numrene 27, 33, 24 og 30) i Strynø By til Brovejen 8, hvor han derefter boede sammen med sin kone og to søfarende sønner, Jens og Gomme. Denne gård og matrikel 41 var de første gårde, som blev udflyttet fra bymidten efter 1810. Den tilbageblevne jord (tofte) fik Claus Møller Pedersen, som også må have ejet gården på matrikel 18, der lå lige ved siden af, sammenbygget med nr. 41. Firlingeanlægget og de 2 sammenbyggede gårde nummer 18 og 41 ses ved pilene til højre på kortet over Strynø By efter matrikelkort fra 1791.

Strynø by, efter matrikelkort fra 1791

Mads byggede med svigerfaderens hjælp yderligere 13 fag til møllehusets østlige ende og fik disse fag forsikret til avlsbrug.

Hans virksomhed og gård havde nu en betydelig størrelse. Jeg vil tro, at han har brugt sten fra det oprindelige hus på matrikel 18 til udvidelsen af møllehuset.

Da jorden på Strynø var ejet af greven på Tranekær på Langeland, består lejekontrakten af et fæstebrev mellem greven og fæsteren. Fæstet omfatter et stykke jord på "2 tønder og 107/952 album hartkorn, ager og eng" og gælder i hans livstid. Jorden er i dette tilfælde delt i to matrikler nr. 18 og nr. 100 med ca. halvdelen i hver. Gården (møllegården) har nu adressen Møllevejen 28 og er matrikel 18a. Matrikel 100 var Bredholm, som ligger nordvest for Strynø Kalv.

Ved fæstets indgåelse betalte han til greven 400 Rigsbankdaler i "indfæstning". Derudover skulle han årligt til 1. november – ligesom de andre bønder – betale "jordebogspenge" = afgift til greven samt rette sig efter en række bestemmelser i fæstebrevet. For Mads var afgiften årligt 7 Rigsbankdaler sølv og 1 skæppe "fogedbyg" til forvalteren ved Tranekær.

Starten af fæstebrevet lyder således:

Fæstebrev

for Gaardmand Mads Jørgensen paa Strynø

Christian Johan Frederik Greve af Ahlefeldt Laurvigen til Grevskaberne Langeland, Laurvigen og Rixingen; Herre til Stamhusene Ahlefeldt og Lundsgaard; Major ala suite af Armeen:

Gjør Vitterligt: At jeg, i Overensstemmelse med udstedte Fæsteseddel af 15de Januar d: A:, herved stæder og fæster til Mads Jørgensen, den mit Stamhuus Ahlefeldt underhørende Gaard paa Strynø, som Claus Peder- sen Møller sidst har havt i Fæste men nu lovlig afstaaet, hvilken Gaard, af Hartkorn, Ager og Eng 2Tdr, - Skp: 107/952 Alb: jeg saaledes herved overdrager bemeldte Mads Jørgensen i Fæste paa Livstid med efterskrevne Vilkaar: ...

Hele det afskrevne fæstebrev ses på bilag 2.

Før Mads får fæstekontrakten i hus har han allerede i januar aftalt at have svigerforældrene på aftægt, selv om de bor i matr. 27. Ved overdragelsen betaler han ifølge aftægtskontrakten 200 rigsbankdaler sedler – 20 straks og de resterende 180 efter et år. Derefter skal han årligt udlevere diverse råvarer til madlavning samt brænde og lærred til tøj. Det står nøjagtigt specificeret i aftægtskontrakten. Aftægtskontrakten se på bilag 3.

Strynø Mølle og møllegård

Møllegården lå kun ca. 4 meter fra møllen.

Mens melet blev malet, ventede melets ejer eller tjenestefolk. På møllegårde havde man typisk indrettet en skænkestue, hvor de ventende kunne sidde og udveksle nyheder og sladder med hinanden. Det har sikkert været både hyggeligt og vigtigt at få nyheder, men det kan også have været et sted, hvor man kunne starte uvenskaber ved at bagtale hinanden.

Børneflokken vokser.

I folketællingen 1840 ses, at Mads og Karen har fået en lille søn, som nu er 2 år. Det er **Jørgen**, som er min tipoldefar. 15 år senere (folketællingen 1855) ses, at parret har fået et par børn mere: Maren på 3 og Claus Møller Madsen på 1 år. Et par små efternølere 12 og 14 år efter Jørgen.

Men inden de to sidste børn havde Mads haft travlt et andet sted. Den 17. juli 1846 blev nemlig døbt et uægte barn, som Mads Jørgensen var far til.

Barnet var blevet født af Anna Marie Clausdatter. Barnet blev døbt Mads Jørgensen Madsen – nærmest ikke til at løbe fra.

Om Anne Marie Clausdatter står der i kirkebogen, at hun er under fattigvæsenets pleje, hvor hun ”nærer sig af sine hænders gerning og er almisselem”. Og Mads er udlagt som barnefader. 9 år senere er hun blevet gift med daglejer Lars Sørensen og har drengen hos sig. Hun er da 50 år, og Lars er 66.

I folketællingen 1860 finder vi Anne Maries søn Mads Jørgensen som 14 år gammel og tjenestedreng hos Anders Thøsing Andersen. Det er hos svigerfaderen til mølleren Mads Jørgensens **søn**. Derefter må han være flyttet fra øen. Han bliver kun kaldt Mads Jørgensen – ikke Madsen.

Mads blev far til 8 kendte børn.

Med hustru **Maren Christensdatter**:

1. Mette Marie Madsdatter 1825 - ? Gift 18 år gammel i 1844 med gårdmand enkemand Lars Nielsen Rasmussen på 36.
2. Birthe Marie Madsdatter 1827 - 1858. Gift 16 år gammel i 1844 med gårdmand og enkemand Morten Jørgensen på 32.
3. Anne Marie Madsdatter 1833 - 1900. Gift 2 gange. 1. gang 17 år gammel med ungkarl Rasmus Pedersen Rasmussen på 24 år. Han dør allerede som 31 årig, og hun gifter sig året efter 2. gang med gårdfæster ungkarl Morten Rasmussen Andreasen på 23 år.
4. Mariane Madsen 1836 - 1836

Med hustru **Karen Møller Clausdatter**:

5. **Jørgen Madsen** 1838 – 1931, min tipoldefar. Gift 1. gang 21 år gammel med min tipoldemor Maren Møllers Andersen 23 år og 2. gang 36 år gammel med Maren Larsen på 21.
6. Maren Madsen 1852 - 1933. Gift i 1877 25 år gammel med ungkarl Jens Larsen Rasmussen på 22 år.
7. Claus Møller Madsen 1854 - 1940. Gift 24 år gammel i 1878 i Bjerreby med Marie Andersen (Landet), som var 18 år gammel.

Med ”ugift fruentimmer” **Anne Marie Clausdatter** 41 år gammel:

8. Mads Jørgensen (Madsen) 1846 - ?

Virksomheden har det godt.

Da først Strynboerne erfarede, at møllen fungerede, blev de overbeviste om det store gode, den var for øen. Hidtil havde de på gårdene kværnet deres eget mel på små håndkværne. Det var anstrengende og typisk aftenarbejde for gårdenes karle. De begyndte hurtigt at køre deres korn til møllen, som sikkert også kværnede en bedre kvalitet, og gårdene sparede en masse arbejdskraft. Mads fik travlt. Der var både gården og møllen at passe, så der var nok at se til.

I 1840 var der 5 tjenestefolk tilknyttet familien og virksomheden:
2 ugifte betjente ved møllen: Niels Madsen, 24 år og Hans Spodsberg, 20 år. Herudover 1 snedker: ugifte Alberth Hermanssen Boye på 31 år og 2 ugifte tjenestefolk: Rasmus Jørgensen på 20 og Karen Klausdatter på 25 år.

Sogneforstander

Mads har gjort det godt på Strynø. Ved folketællingen i 1845 var han både gårdmand, møller og sogneforstander på øen. Siden 1842 skulle der efter en ny lov vælges 4-9 personer, som sammen med præsten skulle fungere som sogneforstanderskab. De skulle tage sig af fattigvæsen, skoleforhold, folketællinger og andre opgaver, som blev pålagt sognene ovenfra. De skulle også sørge for at hjælpe til at holde ro og orden i sognet og støtte sognefogedens indsats for at hindre løsgængeri og betleri (tiggeri). Mads har som sogneforstander været en af disse valgte. Men at han blev far til et barn med et af fattiglemmerne, var ikke så godt.

I 1845 var der 4 tjenestefolk på gården, alle ugifte og født på Strynø: Rasmus Mortensen på 35 år, Gomme Clausen, 30, Rasmus Rasmussen, 18 og Maren Christensdatter på 23.

Mads byggede til i 1855. 1 fag mere til stuehuset og 4 fag ladehus nord for ladebygningen. Det er et enlænget hus med høj tagrejsning og stråtækket tag også ved den skrå gavl øverst = helvalmet tag. Byggestilen er tydelig inspireret fra Als og Sønderjylland. Samme byggestil findes også på Ærø.

Lægdommer

Mads er ifølge folketællingen i 1855 blevet lægdommer – et betroet hverv. Lægdommer er en meddommer eller nævning i straffesager men uden en juridisk uddannelse. Han kunne medvirke og hjælpe til i lokale sager, der dog ikke var mord eller andre alvorlige sager, som krævede juridisk embedseksamen.

Mads Jørgensen. Foto i Møllerfamiliens eje.

Fotoet må være taget i atelier omkring 1860. Han sidder ikke i sit møllertøj, men det er nok i sine gangklæder, og hans hat ligger klar på bordet.

Den ældste søn Jørgen var endnu i 1855 på gården hos forældrene, nu 17 år og møllekarl hos faderen. Til hjælp havde Mads desuden endnu en møllekarl Peder Christensen Jeppesen på 24 år fra Bregninge på Ærø og en mølledreng Anders Hansen Jørgensen på 19 fra Drejø.

Familien havde samtidig en enkelt tjenestepige Karen Rasmussen på 20 år, som var født på Strynø.

Stadig aktiv

Mads Jørgensen var stadig aktiv møller som 70-årig. Han og hustruen Karen havde endnu 2 børn boende hos sig: Maren på 17 og Claus Møller Madsen på 15, begge ugifte og hjalp til ved møllen.

Derudover havde de 3 mere boende: En arbejdskarl fra Lindelse på Langeland, Hans Madsen Nielsen på 35 år og enkemand. En ugift møllersvend fra Rise på Ærø: Knud Hansen Nielsen 22 år gammel og Peder Gommesen på 17 år, som var ugift og født på Strynø og hjalp til som "Dreng".

Katastrofen 1872

Vinden havde længe stået i vest. Da den drejede i nordøst, kom det opstemmede vand fra Østersøen voldsomt hurtigt tilbage og skabte en katastrofe i det sydfynske øhav. Den 13. november 1872 stod vandet 9,5 fod (ca. 3 meter) over dagligt vande. **Det var stormflod.** Vandet stod op på midten af vinduerne på møllegården. De forsøgte at stoppe døren med fyldte melsække, men til sidst blev presset for stort og vandet kom ind i stuehuset. Bohavet blev beskadiget, såsæden og foderet var ødelagt og indervæggene var faldet ned. Man reparerede skaderne, men ændrede ikke det udvendige på huset.

Mads Jørgensen dør

I 1879 døde Mads 79 år gammel. Den ældste søn, Jørgen, havde i 1862 overtaget sin svigerfars jord. Han var kun interesseret i at dyrke jorden og ikke i mølledrift. Derfor blev det den yngste søn, Claus Møller Madsen, der overtog mølleriet og møllegården.

100 år efter møllens opførelse var der en avisomtale i Ærø Venstreblad med en fin omtale af hele byggehistorien fra beslutning til færdig mølle med billede og beskrivelse af mølleren Mads Jørgensen.

I avisen står der om Mads, at han ”var en Altmuligmand, Hænderne sad rigtig paa” og han ”var en stor og kraftig mand med et robust ydre. Men bag hans bistre ydre skjulte der sig et muntert sind. Han elskede at få sine folk til at lave narrestreger”.

Han lyder til at have været en dygtig håndværker og en hyggelig fyr.

Der fortælles også om arbejdet som møller. Han byggede en ret stor båd og sejlede ud til småøerne og hentede korn. Tilbage ved Strynø bar de kornsækkene i land, hvis båden ikke kunne lægge til på grund af lavt vand. Han udlærte sine karle både til møller og tømrer og blev en agtet mand på Strynø. Det fremgår også af, at han fik betroede poster som sogneforstander og lægdommer. Avisartiklen ses som bilag 4.

Møllens videre skæbne.

Endnu en gang må møllegården stå under vand. Også i 1904 kom der en stormflod, og nu opgav man møllegårdens placering så tæt ved vandet. Gården blev flyttet til den nuværende placering et godt stykke oppe ad Møllevæjen, som det ses på det gamle foto nedenfor.

Møllegården. Foto: Sylvest 1953

I 1917 købte Claus jorden fra Stamhuset Tranekær og automatiserede møllen. Kludesejlene blev skiftet ud med ”selvsvikkere”, der bestod af lette træplader. Automatisk drejning efter vinden ”krøjetøj” med vindrose kom op, og møllen fik desuden en hjælpemotor. Selv i stille vejr kunne den nu male mel.

I 1935 blev mølleriet flyttet op til gården, hvor der også blev indrettet tørre-ri og renseanlæg for korn. Møllen fungerede frem til 1967 efter næsten 150 år i funktion og blev fredet i 1984.

I 1995-1996 blev møllen restaureret, og på Strynø Mølles hjemmeside har Poul Møller Madsen i 1998 skrevet om møllen, at der under restaureringen kom endnu en stormflod, hvor vandet gik over volden og ind i huset. Det skete den 4.11.1995.

Den gren af familien, som er efterkommere efter Claus Møller Madsen ejer møllen endnu. Det lille hus ved siden af møllen bruges i dag som sommerhus.

Strynø Mølles ejere:

1832-1877	: Mads Jørgensen (som fæster)
1877-1932	: Claus Møller Madsen (indtil 1917 som fæster)
1932-1958	: Jørgen Clausen Madsen
1958-1983	: Verner Møller Madsen
1983-	: Viggo, Poul og Kaj Møller Madsen

Møllen står stadig flot på sin jordvold, og vingernes kryds ses tydeligt fra Marstal på Ærø.

Hvad blev der af den ældste søn Jørgen, min tipoldefar?

Mens den ældste søn Jørgen endnu boede hjemme fik han øje på en pige, og det fik følger. Da han er 21 år er han blevet gift med pigen, men opholder sig hos sine forældre, hvor han stadig er møllerkarl. Hans hustru er Maren Møllers Andersen, som er datter af Anders Thøsing Andersen.

Han fortsætter hos faderen endnu et par år, hvorefter han i 1862 fæster sin svigerfaders gård matrikel 44 inde i Strynø By. Gården udflyttes senere ud til Sandvejen 1. Han blev morfar til min farmor Marie Jørgensen.

Gårdmand Jørgen Madsen

Kilder:

- 1.** Historiske huse og gårde på Strynø. Langelands Museum 1984
- 2.** Møller og møllefolk – på Langeland. Langelands Museum 1982
- 3.** [da.wikipedia.org/wiki/Peder_Rasmussen_\(opfinder\)](http://da.wikipedia.org/wiki/Peder_Rasmussen_(opfinder))
- 4.** Strynøs Historie. Thorvald Hansen, Strynø. 1924
- 5.** strynoemoelle.dk
- 6.** Kirkebog Strynø sogn, Sunds Herred, Svendborg Amt
- 7.** Kirkebog Søby sogn, Ærø Herred, Svendborg Amt
- 8.** Kirkebog Rudkøbing sogn, Langelands Nørre Herred, Svendborg Amt
- 9.** Kirkebog Rise sogn, Ærø Herred, Svendborg Amt
- 10.** Folketællinger Strynø sogn 1834 - 1870

Bilag 1

Arvefæstebrev

for Møller Mads Jørgensen paa Strynøe

Christian Johan Frederick Greve af Ahlefeldt Laurvigen til Grevskaberne Langeland, Laurvigen og Rixingen; Herre til Stamhusene Ahlefeldt og Lundsgaard; Major ala suite af Armeen:

Gjør Vitterligt: At jeg, i Overens Kraft af den forhenværende Administrations Commision for de Grevelige Langelandske Godser under 11de februarii 1832 communiierede - Kongelig allernaadigste Resolution af 25de Januarii s. A. se vedhæftet bekræftet Gienpart:/ hermed overdrager og afhænder fra mig og Stamhuset Ahlefeldts efterkommende Besiddere til Møllebygger Mads Jørgensen af Ærøe, den af ham i Overensstemmelse med oprettet Contract af Dato 11de April 1832 paa Øen Strynøe, under bemeldte Stamhuus Ahlefeldt opførte Vindmølle og Vaaningshuus, /: saaledes saa samme udi Ligelydende vedhæftede Lovformelige Synsforretning findes beskrevet at tilligemed den fra Claus Pedersens Fæstegaard afstaaede Godsret af Indhold 1392 □ Alen, hvorpaa fornevnte Bygninger befindes til Bestandig Eiendom for ham, Arvinger og Efterkommere, eller hvem han og selv ifølge den ham ved dette Arvefæsteskjøde meddelte Eiendomsret maatte attraae at overdrage og afhænde Bemeldte Eiendom til, alt paa følgende Conditioner:

1. Han betaler til Stamhuset Ahlefeldts Forvaltningscontoir prompte og naar det efter Forfaldstiden paakræves, alle Kongelige Skatter og Offentlige Paabudde, som enten ere eller mueligen herefter maatte paalægges Personer, Bygninger, Hartkorn eller Grund, saavel af Eiendom som af Grund Brug, uden nogen Afkortning, ligesom han og til samme Sted uden Efterstand, klarerer den ifølge allerhøieste Kongelig Bevilling af 22de Martii 1832 fastsatte aarlige Afgift til Hs Majestæts Kongens Kasse, af de af Møllens udlagte 2de Qværne til Meel og Grynmaling for sig 4 og 10 rd Sølv og retter og forholder han sig for øvrigt nøie i et og alt efter det Privilegium, der er meddelt ham paa Møllebruget, saavel som efter de nu allerede udgangne eller herefter udkommende Anordninger.
2. Forsaavidt Besidderen af Møllen maatte udblive med promte Betaling af de af Møllen og Grund gaaende Skatter og Afgifter, og disse som følge heraf blive at udrede af Stamhuset Ahlefeldts Besidder, forbeholdes denne 1ste Prioritet Panteret for Bemeldte Skatter og Afgifter i den nævnte Mølle, og de Standne tilhørende Bygninger, uden Hensyn til for hvor Lang Tid Restancen er paadragen.

3. *Det tillades Eieren af Møllen at pantsætte, afhænde eller mageskifte samme, saaledes som han for godt befinder, dog at den Stamhuset i forestaaende 2^{den} Post reservede 1ste Prioritets Ret stedse forbeholdes.-*
4. *Enhver efterfølgende Besidder af Møllen erlægger ved sammes Tiltrædelse en Recognition til Stamhuset Ahlefeldts Besidder af 50^{dr} skriver Halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sølv, og skal intet Skjøde eller Adkomst Dokument paa Møllen være gjældende, eller maae til Thinge Læses og Protocolleres, førend Kiøberen godtgjør at have erlagt denne fastsatte Recognition.*
5. *Da Stamhuset Ahlefeldt indestaaer for de aarlige Skatter ff, samt Kongelige Afgifter af Møllen m: v: saa bliver som Følge deraf, saavelsom med Hensyn til den ved Forandring af Eiendoms Besidder Stamhuset tilkommende Recognition, det fornødne Tilsyn med Eiendommens Vedligeholdelse og i manglende Fald sammes Paatale, forbeholdet Stamhusets Besidder.-*

Dette Arvefæste og Skjødelse, saa herved udstædes under min Haand og grevelige Segl, bliver ufortøvet at Læst og Protocollere ved Strynø Bircketings ret

*Tranekjær Slot, den 21de September 1835
Ahlefeldt Laurvigen
(LS)*

Læst under Strynø Birketingsret d. 23 September 1835 og tilligemed den herhos Gienpart heftede Kongelige Resolution tilført Protocollen pag 197, attesterer

Lund

Ligelydende Arvefæste og Skjødebrev med vedhæftede Kongl Resolution saavelsom den passerede Synsforretning over Møllen og Huus, har jeg imodtaget og forpligter mig saavel til paa egne og efterkommende Besidder af Mølle og Huus Deres Vegne at opfylde og efterkomme sammes Indhold i et og alt.

Mads Jørgensen

Til Vitterlighed Lars Christensen

Christen Thøsing Gmd paa Strynø

Bilag 2

Fæstebrev

for Gaardmand Mads Jørgensen paa Strynøe

Christian Johan Frederik Greve af Ahlefeldt Laurvigen til Grevskaberne Langeland, Laurvigen og Rixingen; Herre til Stamhusene Ahlefeldt og Lundsgaard; Major ala suite af Armeen:

Gjør Vitterligt: At jeg, i Overensstemmelse med udstedte Fæsteseddel af 15de Januar d: A:, herved stæder og fæster til Mads Jørgensen, den mit Stamhuus Ahlefeldt underhørende Gaard paa Strynøe, som Claus Pedersen Møller sidst har havt i Fæste men nu lovlig afstaaet, hvilken Gaard, af Hartkorn, Ager og Eng 2Tdr, - Skp: 107/952 Alb: jeg saaledes herved overdrager bemeldte Mads Jørgensen i Fæste paa Livstid med efterskrevne Vilkaar:

1. Han betaler til Grevskabet Langelands Forvaltningscontoir, prompte og naar det efter Forfaldstiden paakræves, alle Kongelige Skatter og Offentlige Paabudde, som fastsatte ere eller vorde og hvad enten disse ere paalagte eller herefter paalægges Personer, Bygninger, Hartkorn eller Jorden, saavel af Eiendom som af Brug, - Bankrenten ene undtagen, - og hvorved han in specie fraskrives den i Forordningen 15. April 1818 §5 ommeldte Godtgjørelse; ligesom han og aarlig til 1ste November erlægger i Jordebogspenge 7 Rbd /: Syv Rigsbankdaler:/ Sølv.-
2. Gaardens Besætning, Inventarium, Føde og Sædekorn, dersom Herskabets Eiendom, tilligemed Hegn i Mark og omkring Hauge, samt Ledde, Vandingssteder og Vandafledningsgrøfter, er Fæsteren overleveret, ifølge hoshæftede Lovlige Synsforretning, i forsvarlig og mangelfri Stand, skal han være pligtig til stedse saaledes at vedligeholde eller i andet Fald tilsvare Mangler og Brøstfæld med Penge efter Lovlig Taxation.-
3. Fæsteren tilkommer ingensomhelst Godtgjørelse for hvad der førend hans Fæstetid maatte være afgivet fra Gaarden.-
4. Han maa ingen indtage til Huse eller værende hos sig enten kort eller længe, uden forud dertil at have erhvervet min skriftlige Tilladelse.-
5. Fæsteren skal forrette Roer- og Seilstoure i Herskabets Tjeneste lige med de øvrige Gaardfæstere paa Øen. Desuden bør han tilsvare Alt hvad der til offentlig eller almindeligt Brugs og Indretninger bør af Gaarden at udredes. Saa yder han og aarligt 1 Skjp Fogedbyg til Forvalteren ved Stamhuset.
6. Gaardens Bygninger der i øvrigt ere Herskabet uvedkommende, skal Fæsteren vedligeholde i forsvarlig Stand, og er han forbunden til, stedse at holde dem forsikrede i Brandkassen, samt at svare den aarlige Brandhjælp af Forsikkringssummen.
7. De imellem Øens Beboere indgangne og approberede Vedtægter, skal Fæsteren holde sig efterretlig, hvorhos det under anordningsmæssig Straf, forbyder Fæsteren, hans Folk og enhver sig hos ham Opholdende, at befatte sig med ulovlig Jagt og Skovhugst, eller at have Bøsse, den være sammensat eller adskilt.

Hartkorn A: og Enge 17d 5 sk 2 fdr 1/2 alb med Gammelskat 13 rd 65 sk under Matr: No 18
-do-.....-do- .....1.....2 .....af-do- No 100

8. *For øvrigt paaligger det Fæsteren som en særdeles og vigtig Pligt, stedsæ at vaage over og paasee sin Gaards Rettigheder, at samme ikke forkrænkes eller lider Tab; Selv skal han som god Avlsmand dyrke og drive dens Jorder, aflede skadeligt Vand og holde Agerjorden tilbørlig rendset for Steen, Stubbe og Stød.*
*Til Jordernes Forbedring skal anvendes reen Brak eller tidlig moden Brakfrugter, saa at Vintersæden i rette Tid kan lægges; Og enhver Mark eller Vænge gjødes idetmindste én Gang under hver Drifts Omgang, alt saaledes at Jorderne efter dyrkning altid kunne udlægges i Kraftfuld Stand, besaaet med Kløver eller Anden med dens Beskaffenhed passende Græsarter, men som af en vindskibelig og virksom Bonde billig kan fordres, samt i det hele opfylde Lov og Anordninger, in specie \opfylde/ Lovens Bud i 3_13_1, der tillige paalægger Fæsteren Hørig-
 hed og Lydighed imod Herskabet og dets Befuldmægtigede, alt under den Straf af Fæstets Forbrydelse, som i 3_13_2 er fastsat, og er det desuden Selvfølge at ingen Gjødske eller Sæder maa fra Gaarden afhændes, men alt skal anvendes til dens egne Jorders Forbedring.*
9. *Da Fæsteren forud har havt Leilighed til at gjøre sig bekendt med Gaardens Tilliggende, saa skal han være uberettiget til enhver Indven-
 ding imod Rigtigheden af Sammes Hartkorn, Areal og Taxation.-*
10. *Udi Indfæstning er accorderet og betalt Fire Hundrede Rigsbankdaler Sedler.-*
Alt at efterkommes og opfyldes, under Forbrydelse af den foranførte Indfæstning med videre Fæsteret, samt anden Straf efter Lovlig Adfærd.-
11. *Dets til Bekræftelse under min Haand og grevelige Segl*
12. *Tranekjær Slot, den 29de August 1839*
Ahlefeldt Laurvigen
(L: S:)
13. *Læst inden Strynø Birketingsret d. 4 Sept 1839*

Lund

Ligelydende Original Fæstebrev med vedhæftede Synsforretning har jeg imodtaget og forbinder mig herved til sammes Indhold at efterkomme og opfylde.

Mads Jørgensen

Til Vitterlighed

Jens Pedersen Gomme Jensen

Huusmand

Gaardmand

begge af Strynø

Bilag 3

Aftægtskontrakt

Contract mellem Gaardfæster Claus Møller Pedersen og Arvefæster Møller Mads Jørgensen paa Strynøe.

Jeg underskrevne Claus Møller Pedersen afstaaer og overdrager herved min Jordlod i Marken beliggende ved Øens Mølle, til min Svigersøn underskrevne Mads Jørgensen paa følgende Vilkaar:

- 1. Bemeldte Mads Jørgensen svarer mig i Afstaaelse 200^{rbd} Sedler – skriver To Hundrede Rbd Sedler – hvoraf de 20rb betales mig strax og Resten 180rb bliver staaende 1 Aar uden Rente. Den Huuslæng, det som staaer i Syd og Nord, 6 Fag med Gavl overdrager jeg ligeledes til min Svigersøn isamme Accord hvorimod den øvrige Huusbygning med Bygge og Haugeplads er ham uvedkommende.*
- 2. Bemeldte Mads Jørgensen svarer mig i Aftægt aarlig 2 Tdr Rug, 1 Tdr Rugmeel, 2 Tdr Byg, 2 Skp Gryn, 2 Lp Bygmeel, 4 Lp Flæsk og 3 Lp Kjød, en Koe i Foder og Græs og ligeledes tvende Faar. Om jeg eller min Kone ved Døden afgaar da saavel den halve Deel af ovennævnte Ting med undtagelse af Koen som vedbliver at holdes i Foder og Græs for den Længstlevende. Fremdeles svarer mig i Aftægt Aarlig ½ Favn Bøgeklov, ½ Favn Rigsknippel, 2 læs Tørv og 10 alen Hørlærred af hvilke dele det halve bortfalder om jeg eller min Kone ved Døden afgaaer.*

Strynøe den 13de Januar 1839

Claus Møller Pedersen, mfP

At ovenstaaende Accord af mig underskrevne er sluttet med Claus Møller Pedersen bevidner vi.

Strynøe d år.

Mads Jørgensen

At foranstaaende Accord over Nærværelse er bleven afsluttet det bevidne vi herved til Vitterlighed med vore Hænders Underskrift.

Strynøe den 13de Januar 1839

Hans Christensen Thoelsing Axelsen

Peder Gommesen

Læst den 16de Januar 1839

Lund

Strynø Mølle fylder 100 Aar.

Et lille Rids af dens Historie.

**Møllens Bygmester og senere Ejer,
Mads Jørgensen.**

Det er i disse Dage hundrede Aar siden Grundstenen blev lagt til Strynø Mølle, – Man bør klogelig holde sig fra Reflektioner over Spørgsmaalet om, hvad det kulturelt betød for en Egn at faa en Mølle. Tiden er gaaet, og den lange Tid har præsenteret os over for saa store og vidtløftige Problemer, at al Tale om en stakkels Møllens Indsats vilde falde latterligt ud. Men maa det dog være tilladt at bemærke – selv i Flyvemaskinernes og Bilernes Tidsalder – at for Datidens Mennesker betød den adskilligt mere end meget af den Humbug, der nu om Dage vækker Opsigt. – Den betød en enorm Spareren af Kraft paa Gaardene, hvor man ellers i de lange Vinteraftener – eller om Sommeren efter endt Dagværk – maatte dreje Kværnen med Haandkraft, og opnaaede endda kun ad den Vej et groft ikke særlig anvendeligt Produkt. Da man mærkede Vindmøllens Fortrinlighed, gik man mere og mere over til Optøjling af Grise – først kun til eget Brug – men senere til Hjemmehandel. – Alt dette gav Rutine til de Tider, da Landbruget helt maatte gaa fra Kornavl til forædlende Produktion.

Ingen af Strynøs Beboere fik Tid at tage Standpunkt til Sagen; thi ret uventet landede Møllens Bygmester og senere Ejer, Mads J ø r g e n s e n, sammen med sin Svoger paa Øen og tilbød at bygge en Mølle. De var begge Ærøboere – barnefødt paa Søby Mark.

Ideen slog ikke an hos Befolkningen – ja, tilsidst endte Forhandlingerne resultatløse – idet man ikke ønskede at afgive Byggeplads til Møllens Opførelse. Mads Jørgensen havde ønsket Møllen paa det Sted, hvor nu afdøde Smed Rasmussens Ejendom er beliggende – men forgæves. Da traf man imidlertid paa en Mand, der i Snuhed ikke gav nogen efter og i Sejghed overgik alle. Kunde han ikke faa en Byggegrund, saa kunde han – „lave sig een” – og nu udfyldte han den Grund, hvor Møllen nu ligger. Havet maatte vige, og saa satte han et solidt Stengærde uden om. Dette bevirkede at Gaarden, der støder op til – og som senere blev fæstet af Mads Jørgensen – blev Livsfæste, hvorimod Møllens Grund blev A r v e f æ s t e.

De to Mænd hentede nu Værktøj og Tømmer, og „ene to” begyndte de Opførelsen af Møllen. Øens Beboere iagttog nysgerrigt Forehavendet – men ingen af dem troede paa, at det skulde lykkes.

Mads Jørgensen var en Altmuligmand, Hænderne sad rigtig paa. Han havde i sine unge Dage været „Karl” hos en Prokurator i Rudkøbing, der var bekendt for sine „Eksperimenter” (en Bøsse paa Langelands Museum vidner endnu om deres Fingernemhed!). Svogeren, der senere opførte Henninge Mølle var ogsaa en Dytighed – og deres Arbejde kronedes med Held.

I Løbet af faa Aar oparbejdede Mads Jørgensen en stor Møllerforretning, og en ret stor Baad lod han bygge, – og med den sejlede han til Strynø Kalv, Birkholm, Drejø, Skovballe og Vaarø og hentede Korn til sit Mølleri, og snart var han en kendt og agtet Mand blandt Øboerne. Ofte kneb det med Vandstanden; men naar Baaden ikke kunde flyde længere ind, vadede Mads Jørgensen og hans Karle ud til den og bar Kornet i Land. Senere byggede han en Pram, der lettede dem i dette Arbejde.

Sine Karle havde han gerne gennem flere Aar, og naar de forlod ham, var de ikke alene Møllere, men næsten udlært i Tømmerprofessionen. Mads Jørgensen lagde aldrig dette Haandværk paa hylden, og han saa gerne, at Karlene nærede saa stor Interesse herfor, at de tilbragte Fritiden paa Værkstedet.

Senere opførte Mads Jørgensen den gamle – nu nedrevne Møllergaard nede ved Stranden. Folk drillede Mølleren med, at Havet vilde gaa op i Gaarden under Højvande; men dette vilde han intet høre om. Stormflods-natten 1872 overbeviste ham imidlertid om, at han havde taget fejl.

Mølleren var en stor, kraftig Mand med et robust Ydre. Men bag hans bistre Mine skjulte der sig et muntert Sind. Han elskede at faa sine Folk til at lave Narrestreger og morede sig derover, selv om Spøgen gik ud over ham selv.

Mads Jørgensen afløstes som Møller af sin Søn, C I a u s M a d s e n, der fulgte Faderens gode Traditioner. Da Nytaarsstormen 1904 viste Mølleren, at Scenen fra 1872 let kunde gentage sig – idet Vandet gik op til Vinduskarmene i alle Stuerne – besluttede Mølleren at flytte Gaarden op i Marken, hvor den nu ligger.

For faa Aar siden overdrog Claus Madsen Møllen til sin Søn J. M ø l l e r M a d s e n, Broder til tidligere Lærer i Rudkøbing, nu Overlærer i Svendborg A. Møller Madsen.

Naar man sejler vest om Strynø og lander dér, er det første, der møder ens Øje, den gamle Mølle, der selvfølgelig i tidens Løb af de energiske Ejere har maattet undergaa de ydre Forandringer, Tiden og Fremskridt kræver – men ét har Tidens Tand ikke berørt: det gamle, mægtige Stengærde med dets frodige Bukketjørn, der i Fællesskab har værnet Møllen mod Hav og Vestenvind i 100 Aar, og forhaabentlig vil de endnu i flere Sekler staa paa deres Post og fryde enhver Øbos Øje.

T h o r v a l d H a n s e n